

Prestiž knihovnického povolání

Jak si Češi a Češky váží jednotlivých profesí v době pandemie COVID-19?

Nejvíce si Češi váží lékařů a zdravotních sester, knihovníci a knihovnice jsou mezi profesemi hodnoceni průměrně.

Českým knihovnám dosud chyběla řada informací o vnímání knihoven ze strany veřejnosti. Tým z Katedry informačních studií a knihovnictví FF MU realizoval v březnu 2020 online dotazníkové šetření, ve kterém se výzkumníci zaměřili mimo jiné na vnímání prestiže knihovnického povolání, důvěru v knihovny a komunitní role knihoven. Jako první publikujeme výsledky vnímání prestiže knihovnického povolání. Výsledky je třeba interpretovat v kontextu doby, kdy se výzkum konal – sběr odpovědí probíhal v druhé polovině března, tedy zhruba dva týdny od vyhlášení nouzového stavu ve spojitosti s epidemií COVID-19.

Žebříček hodnocení prestiže povolání

Respondentům byl předložen seznam profesí s instrukcemi, aby přiřadili bodové hodnocení podle toho, jak si jednotlivých profesí váží. Metodika tázání byla převzata od Centra pro výzkum veřejného mínění (CVVM), které výzkum prestiže povolání realizuje pravidelně.

Knihovníci a knihovnice se umístili na 13. místě – zhruba uprostřed pomyslného žebříčku profesí. Níže uvedené 95% intervaly spolehlivosti naznačují, že se vnímání knihovnické profese se pohybuje mezi 11 a 18 příčkou žebříčku oblíbenosti.

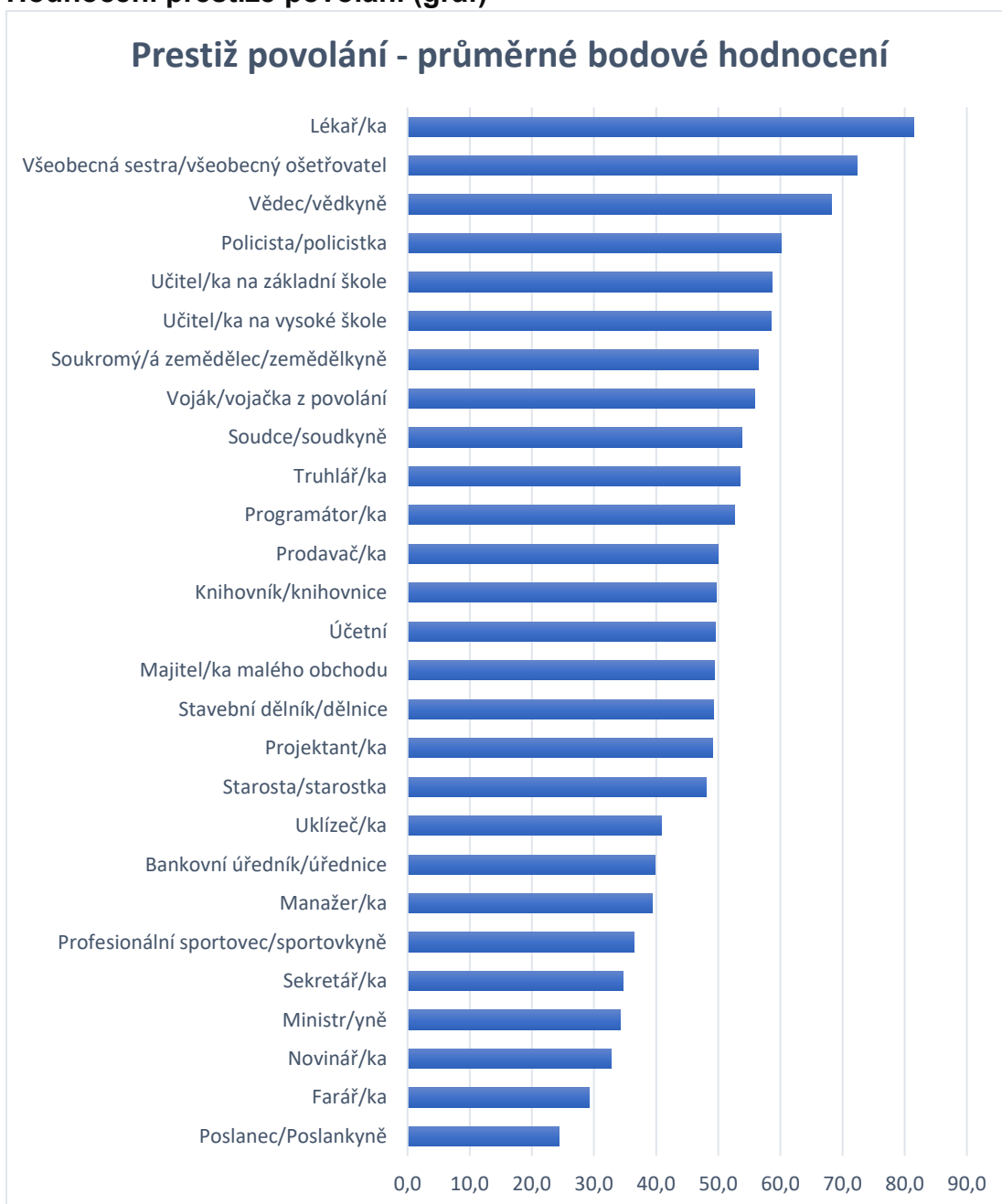
Hodnocení prestiže povolání (tabulka)

Pořadí	Povolání	Průměrné hodnocení	95% Intervaly spolehlivosti
1.	Lékař/ka	81,50	79,73 – 83,27
2.	Všeobecná sestra/všeobecný ošetřovatel	72,34	70,48 – 74,20
3.	Vědec/vědkyně	68,29	66,25 – 70,32
4.	Policista/policistka	60,16	58,15 – 62,15
5.	Učitel/ka na základní škole	58,59	56,62 – 60,56
6.	Učitel/ka na vysoké škole	58,56	56,61 – 60,50
7.	Soukromý/á zemědělec/zemědkyně	56,45	54,51 – 58,37
8.	Voják/vojačka z povolání	55,89	53,80 – 57,98
9.	Soudce/soudkyně	53,76	51,71 – 55,81
10.	Truhlář/ka	53,51	51,62 – 55,38
11.	Programátor/ka	52,56	50,68 – 54,41
12.	Prodavač/ka	49,91	47,98 – 51,84
13.	Knihovník/knihovnice	49,71	47,81 – 51,60
14.	Účetní	49,49	47,65 – 51,33
15.	Majitel/ka malého obchodu	49,41	47,57 – 51,25
16.	Stavební dělník/dělnice	49,21	47,28 – 51,12
17.	Projektant/ka	49,05	47,21 – 50,89
18.	Starosta/starostka	48,05	46,12 – 49,97

19.	Uklízeč/ka	40,93	38,91 – 42,94
20.	Bankovní úředník/úřednice	39,84	38,08 – 41,59
21.	Manažer/ka	39,39	37,62 – 41,16
22.	Profesionální sportovec/sportovkyně	36,40	34,49 – 38,29
23.	Sekretář/ka	34,68	33,01 – 36,34
24.	Ministr/yně	34,30	32,40 – 36,18
25.	Novinář/ka	32,74	30,95 – 34,51
26.	Farář/ka	29,26	27,34 – 31,17
27.	Poslanec/Poslankyně	24,43	22,73 – 26,12

Hodnocení prestiže povolání (graf)

Kontext: prestiž povolání v čase pandemie COVID-19 a srovnání s předchozími průzkumy

Primárním cílem průzkumu bylo porovnat prestiž knihovníků a knihovnic s dalšími profesemi. Kvůli situaci kolem COVID-19 se na výzkum ale můžeme dívat i jako na zdroj informací o proměně vnímání prestiže jednotlivých povolání v čase epidemie COVID-19. Srovnávat s předchozími daty nelze bez výhrad – odlišná je jak doba vzniku výzkumu, tak metodika sběru dat. Zatímco šetření CVVM ze série Naše společnost, ze kterého tento průzkum převzal znění otázky, byla realizována jako rozhovor tazatele s respondentem (kombinace dotazování CAPI a PAPI), aktuální výzkum proběhl jako online dotazování (CAWI), které ze své podstaty zachycuje jen online populaci. Respondenti navíc hodnotili více položek (27), než u původního výzkumu (26). O odlišném chování respondentů při online výzkumu svědčí jiné rozložení bodování oproti původním výzkumům. Vzhledem k odlišné metodologii je tedy velmi obtížné interpretovat, zda posuny v pořadí oproti předchozím výzkumům souvisí pouze s aktuální situací kolem pandemie COVID-19.

Na základě prostého srovnání pořadí nicméně můžeme konstatovat posun u zaměstnání v tzv. "první linii" - policistů, prodavaček, ale i uklízeček a dalších.

Srovnání prestiže povolání s předchozími výzkumy (tabulka)

Název profese (CVVM)	2011 (CVVM)		2013 (CVVM)		2016 (CVVM)		2019 (CVVM)		2020 (MU)		Název profese (KISK FF MU)	Posun v pořadí (2020 oproti 2019)
	prů měř	poř adí	prů měř	poř adí	prů měř	Poř adí	prů měř	poř adí	prů měř	poř adí		
Lékař	89,1	1	91,5	1	90,1	1	88,6	1	81,5	1	0	Lékař/ka
Zdravotní sestra	73,9	3	74,8	3	72,8	3	77,0	3	72,3	2	1	Všeobecná sestra/všeobecný ošetřovatel
Vědec	75,4	2	76,3	2	77,1	2	77,3	2	68,3	3	1	Vědec/vědkyně
Policista	53,9	11	55,7	10	56,3	10	60,8	9	60,2	4	5	Policista/policistka
Učitel na základní škole	70,3	5	71,1	5	70,8	5	70,1	5	58,6	5	0	Učitel/ka na základní škole
Učitel na vysoké škole	72,4	4	74,6	4	72,7	4	72,2	4	58,6	6	2	Učitel/ka na vysoké škole
Soukromý zemědělec	60,3	9	63,9	7	58,3	9	61,1	8	56,5	7	1	Soukromý/á zemědělec/zemědkyně
Voják z povolání	48,3	17	49,7	16	53,4	12	56,4	11	55,9	8	3	Voják/vojačka z povolání
Soudce	61	7	66,3	6	64,3	6	67,5	6	53,8	9	3	Soudce/soudkyně
Truhlář	53,2	12	55,6	11	52,1	13	55,9	12	53,5	10	2	Truhlář/ka
Programátor	60,8	8	59,7	9	59,7	8	60,3	10	52,6	11	1	Programátor/ka
Prodavač	43,6	21	44,7	20	40,5	23	43,5	21	49,9	12	9	Prodavač/ka
	-	-	-	-	-	-	-	-	49,7	13		Knihovník/knihovnice
Účetní	54,1	10	52,3	14	50,5	14	51,8	15	49,5	14	2	Účetní
Majitel malého obchodu	51,4	15	54,8	12	50,3	15	52,7	14	49,4	15	0	Majitel/ka malého obchodu
Stavební dělník	48,1	18	49,3	17	44	19	47,4	18	49,2	16	3	Stavební dělník/dělnice

Projektant	61,7	6	62,6	8	61,4	7	61,4	7	49,1	17	-9	Projektant/ka
Starosta	52,6	14	53,1	13	54,3	11	53,9	13	48,1	18	-4	Starosta/starostka
Uklízečka	34	25	34,2	25	29	26	34,5	25	40,9	19	7	Uklízeč/ka
Bankovní úředník	46,9	19	45,7	19	42,3	20	45,5	19	39,8	20	0	Bankovní úředník/úřednice
Manažer	53	13	50,2	15	48,9	17	50,5	17	39,4	21	-3	Manažer/ka
Profesionální sportovec	51,2	16	47,6	18	49,3	16	50,6	16	36,4	22	-5	Profesionální sportovec/sportovkyně
Sekretářka	41,4	23	40	22	37,3	24	38,5	23	34,7	23	1	Sekretář/ka
Ministr	38	24	37,9	24	46,7	18	43,9	20	34,3	24	-3	Ministr/yně
Novinář	46,5	20	43,8	21	40,9	21	40,3	22	32,7	25	-2	Novinář/ka
Kněz	42,8	22	38	23	40,8	22	36,7	24	29,3	26	1	Farář/ka
Poslanec	27	26	25,1	26	31,2	25	31,0	26	24,4	27	0	Poslanec/Poslankyně

O výzkumu

Zjišťování prestiže knihovnické profese byl součástí většího dotazníkového šetření realizovaného Katedrou informačních studií a knihovnictví v rámci průzkumu důvěryhodnosti a komunitních rolí knihoven. Výzkum byl realizován v rámci projektu Centrum sociálních inovací ve veřejných knihovnických a informačních službách podpořeného Evropskou unií v rámci Operačního programu Zaměstnanost (CZ.03.3.X/0.0/0.0/15_124/0006474).

Navazujeme v něm volně na výzkum prestiže povolání mezi českou veřejností, který pravidelně realizuje Centrum výzkumu veřejného mínění (CVVM). Od roku 2011 opakuje seznam zkoumaných profesí, mezi kterými ale chybí profese knihovníka/knihovnice.

Metodika výzkumného šetření

Metodika tázání a znění otázky	Pro tento výzkum byla přejata otázka CVVM zjišťující prestiž povolání z roku 2016 včetně seznamu profesí i instrukcí k vyplnění otázky („Na seznamu jsou uvedena některá povolání. Vyberte povolání, jehož si vážíte nejvíce, a dejte mu 99 bodů. Pak vyberte takové, jehož si vážíte nejméně, a obodujte je číslem 01. Poté postupujte odshora dolů a všem zbývajícím přiřadte body od 02 do 98 podle osobního uvážení.“). Tým Katedry informačních studií a knihovnictví FF MU však doplnil do seznamu profesí i opačné genderové tvary (např. „lékař/ka“ místo „lékař“).
Sběr dat	Sběr dat probíhal online formou dotazníkového šetření na panelu společnosti Perfect Crowd, s.r.o. Sběr dat probíhal mezi 20. a 23. březnem 2020 (postoje respondentů mohly být ovlivněny i vyhlášením nouzového stavu během pandemie COVID-19 od 12. března 2020).
Počet respondentů	1012
Reprezentativita	Sběr byl realizován jako kvótně reprezentativní pro populaci České republiky. Kvóty byly nastaveny na sledování reprezentativnosti dle pohlaví, věku, vzdělání, kraje a velikosti místa bydliště.

Autoři šetření a kontakt

Autoři šetření	Výzkum a analýza: PhDr. Ladislava Zbiejczuk Suchá, PhD., Mgr. David Lacko, Katedra informačních studií a knihovnictví, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita
Konzultanti	Mgr. Barbora Buchtová, Mgr. Eliška Bartošová, Katedra informačních studií a knihovnictví, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita
Kontakt	sucha@phil.muni.cz

